

Matematika

Limite in zveznost

---

(1) Za naslednje predpise določi maksimalna definicijska območja:

(a) $f(x) = \sqrt{16 - x^2}$,

(b) $f(x) = \ln\left(\frac{5x - x^2}{4}\right)$,

(c) $f(x) = \frac{2x}{x^2 - 4}$,

(d) $f(x) = \arcsin(x^2 - 1)$.

Rešitev: (a) Kvadratni koren je definiran samo za nenegativna števila, zato je

$$D_f = \{x \in \mathbb{R} \mid 16 - x^2 \geq 0\}.$$

Rešitev te neenačbe je

$$\begin{aligned} 16 - x^2 &\geq 0, \\ x^2 - 16 &\leq 0, \\ (x - 4)(x + 4) &\leq 0. \end{aligned}$$

Rešitev te kvadratne neenačbe je interval $[-4, 4]$, od koder sledi

$$D_f = [-4, 4].$$

(b) Naravni logaritem je definiran za pozitivna števila, zato je

$$D_f = \left\{x \in \mathbb{R} \mid \frac{5x - x^2}{4} > 0\right\}.$$

Rešitev te neenačbe je

$$\begin{aligned} \frac{5x - x^2}{4} &> 0, \\ 5x - x^2 &> 0, \\ x(5 - x) &> 0. \end{aligned}$$

Od tod dobimo

$$D_f = (0, 5).$$

(c) Racionalna funkcija je definirana povsod, kjer je imenovalec neničeln. V našem primeru to pomeni, da je

$$D_f = \{x \in \mathbb{R} \mid x^2 - 4 \neq 0\}.$$

Enačba $x^2 - 4 = 0$ ima rešitvi

$$x_{1,2} = \pm 2,$$

zato je

$$D_f = \mathbb{R} \setminus \{-2, 2\}.$$

(d) Funkcija $\arcsin$ je definirana na intervalu $[-1, 1]$. To pomeni, da je

$$D_f = \{x \in \mathbb{R} \mid x^2 - 1 \in [-1, 1]\}.$$

Definicijsko območje funkcije f je torej določeno z neenačbama

$$\begin{aligned}x^2 - 1 &\geq -1, \\x^2 - 1 &\leq 1.\end{aligned}$$

Prva neenačba je zmeraj izpolnjena, drugo pa poenostavimo v

$$\begin{aligned}x^2 - 1 &\leq 1, \\(x - \sqrt{2})(x + \sqrt{2}) &\leq 0.\end{aligned}$$

Od tod dobimo

$$D_f = [-\sqrt{2}, \sqrt{2}].$$

□

(2) Dani sta funkciji $f(x) = \frac{(1+x)^2-1}{x}$ in $g(x) = \frac{(1+x)^3-1}{x}$.

(a) Določi definicijski območji in območji zveznosti funkcij f in g .

(b) Ali je mogoče funkciji f in g zvezno razširiti na $\mathbb{R}$?

Rešitev: (a) Predpisa za funkciji f in g sta definirana na $\mathbb{R} \setminus \{0\}$. Na $\mathbb{R} \setminus \{0\}$ določata zvezni funkciji, saj sta definirana kot kvocienta dveh polinomov, pri čemer imenovalca nimata ničel na $\mathbb{R} \setminus \{0\}$.

(b) Funkcijo f lahko zvezno razširimo na $\mathbb{R}$, če obstaja $\lim_{x \rightarrow 0} f(x)$. Računajmo

$$\begin{aligned}\lim_{x \rightarrow 0} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(1+x)^2 - 1}{x} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(1 + 2x + x^2) - 1}{x}, \\&= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{2x + x^2}{x} = \lim_{x \rightarrow 0} (2 + x), \\&= 2.\end{aligned}$$

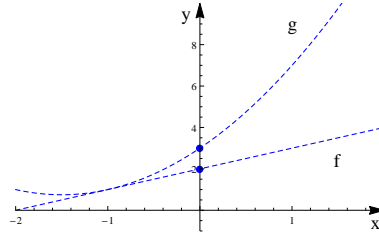
Če torej dodatno definiramo $f(0) = 2$, dobimo zvezno funkcijo na $\mathbb{R}$. Ta razširitev je v bistvu polinom $F(x) = x + 2$.

Izračunajmo še limito funkcije g :

$$\begin{aligned}\lim_{x \rightarrow 0} g(x) &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(1+x)^3 - 1}{x} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(1 + 3x + 3x^2 + x^3) - 1}{x}, \\&= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{3x + 3x^2 + x^3}{x} = \lim_{x \rightarrow 0} (3 + 3x + x^2), \\&= 3.\end{aligned}$$

Če definiramo $g(0) = 3$, se funkcija g razširi do polinoma $G(x) = x^2 + 3x + 3$.

Na sliki sta prikazana grafa razširitev funkcij f in g .

□

(3) Izračunaj limite funkcij:

$$(a) \lim_{x \rightarrow -1} \frac{x^2 - 1}{x^2 + 3x + 2},$$

$$(b) \lim_{x \rightarrow 1} \left(\frac{1}{1-x} - \frac{3}{1-x^3} \right),$$

$$(c) \lim_{x \rightarrow 1} \frac{\sqrt{x} - 1}{x - 1},$$

$$(d) \lim_{x \rightarrow 7} \frac{2 - \sqrt{x-3}}{x^2 - 49}.$$

Rešitev: Pri računanju limit funkcij veljajo podobna pravila kot pri računanju limit zaporedij, upoštevamo pa naslednji splošni navodili:

- Če je funkcija f zvezna v točki a , je $\lim_{x \rightarrow a} f(x) = f(a)$,
- Če predpis za funkcijo f ni definiran v točki a , poskušamo najti tak predpis g , ki je definiran v a , in da za x blizu a ($x \neq a$) velja $f(x) = g(x)$.

$$a) \lim_{x \rightarrow -1} \frac{x^2 - 1}{x^2 + 3x + 2} = \lim_{x \rightarrow -1} \frac{(x-1)(x+1)}{(x+2)(x+1)} = \lim_{x \rightarrow -1} \frac{x-1}{x+2} = -2.$$

$$b) \lim_{x \rightarrow 1} \left(\frac{1}{1-x} - \frac{3}{1-x^3} \right) = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{1+x+x^2-3}{1-x^3} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{(x+2)(x-1)}{(1-x)(1+x+x^2)} \\ = - \lim_{x \rightarrow 1} \frac{x+2}{1+x+x^2} = -1.$$

$$c) \lim_{x \rightarrow 1} \frac{\sqrt{x} - 1}{x - 1} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{\sqrt{x} - 1}{(\sqrt{x} - 1)(\sqrt{x} + 1)} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{1}{\sqrt{x} + 1} = \frac{1}{2}.$$

$$d) \lim_{x \rightarrow 7} \frac{2 - \sqrt{x-3}}{x^2 - 49} = \lim_{x \rightarrow 7} \frac{(2 - \sqrt{x-3})(2 + \sqrt{x-3})}{(x^2 - 49)(2 + \sqrt{x-3})} = \lim_{x \rightarrow 7} \frac{4 - (x-3)}{(x-7)(x+7)(2 + \sqrt{x-3})} \\ = - \lim_{x \rightarrow 7} \frac{1}{(x+7)(2 + \sqrt{x-3})} = -\frac{1}{56}.$$

□

(4) Izračunaj limite funkcij:

(a) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin 5x}{\sin 3x},$

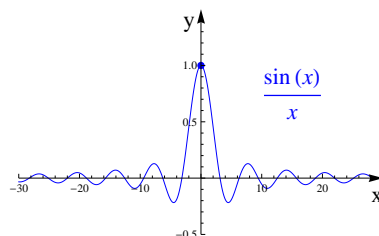
(b) $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^2 - 1}{\sin(x - 1)},$

(c) $\lim_{x \rightarrow -2} \frac{\operatorname{tg} \pi x}{x + 2}.$

Rešitev: Pri računanju teh limit si bomo pomagali z limito

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x} = 1.$$

Funkcija $f(x) = \frac{\sin x}{x}$ je definirana povsod razen v točki $x = 0$, kar pomeni, da je njen graf sestavljen iz dveh krivulj. Če dodatno definiramo $f(0) = 1$, se obe krivulji skleneta v eno samo krivuljo.

a) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin 5x}{\sin 3x} = \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{\sin 5x}{5x} \cdot \frac{3x}{\sin 3x} \cdot \frac{5x}{3x} \right) = \frac{5}{3}.$

b) $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^2 - 1}{\sin(x - 1)} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{(x - 1)(x + 1)}{\sin(x - 1)} \stackrel{x-1=t}{=} \lim_{t \rightarrow 0} \frac{t(t + 2)}{\sin t} = 2.$

c) $\lim_{x \rightarrow -2} \frac{\operatorname{tg} \pi x}{x + 2} \stackrel{x+2=t}{=} \lim_{t \rightarrow 0} \frac{\operatorname{tg} \pi(t - 2)}{t} = \lim_{t \rightarrow 0} \frac{\operatorname{tg} \pi t}{t} = \lim_{t \rightarrow 0} \frac{\sin \pi t}{\pi t} \cdot \frac{\pi}{\cos \pi t} = \pi.$

□

(5) Izračunaj limite funkcij:

(a) $\lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{x + 3}{x + 1} \right)^{x+2},$

(b) $\lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{\sin 3x}{2x} \right)^3,$

(c) $\lim_{x \rightarrow 0} (1 + \sin x)^{\frac{1}{x}},$

(d) $\lim_{x \rightarrow 0} (\cos x)^{1/\sin^2 x}.$

Rešitev: Pri računanju limit oblike

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x)^{g(x)}$$

uporabljamo naslednji formuli:

· Če je $\lim_{x \rightarrow a} f(x) = A$ in $\lim_{x \rightarrow a} g(x) = B$, kjer sta A in B pozitivni števili, je

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x)^{g(x)} = A^B.$$

· Če je $\lim_{x \rightarrow a} f(x) = 1$ in $\lim_{x \rightarrow a} g(x) = \infty$, je

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x)^{g(x)} = e^{\lim_{x \rightarrow a} (f(x)-1)g(x)}.$$

$$(a) \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{x+3}{x+1} \right)^{x+2} = \left(\lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{x+3}{x+1} \right) \right)^{\lim_{x \rightarrow 0} (x+2)} = 3^2 = 9.$$

(b) Najprej izračunajmo limito osnove

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin 3x}{2x} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin 3x}{3x} \cdot \frac{3}{2} = \frac{3}{2}.$$

Od tod sledi

$$\lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{\sin 3x}{2x} \right)^3 = \left(\frac{3}{2} \right)^3 = \frac{27}{8}.$$

(c) V tem primeru je limita osnove enaka ena, eksponent pa konvergira proti neskončnosti. Zato je

$$\lim_{x \rightarrow 0} (1 + \sin x)^{\frac{1}{x}} = e^{\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x}} = e^1 = e.$$

(d) Tudi sedaj je limita osnove enaka ena, eksponent pa konvergira proti neskončnosti. Sledi

$$\lim_{x \rightarrow 0} (\cos x)^{1/\sin^2 x} = e^{\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\cos x - 1}{\sin^2 x}} = e^{\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\cos x - 1}{1 - \cos^2 x}} = e^{\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\cos x - 1}{(1 - \cos x)(1 + \cos x)}} = e^{\lim_{x \rightarrow 0} \frac{-1}{1 + \cos x}} = e^{-1/2}.$$

□

(6) Izračunaj limite funkcij:

$$(a) \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{3x^2 + 2x + 2}{\sqrt{x^4 + 3x^2 + 1}},$$

$$(b) \lim_{x \rightarrow \infty} \left(\sqrt{x^2 + x} - \sqrt{x^2 - x} \right),$$

$$(c) \lim_{x \rightarrow \infty} \log_2 \left(\frac{6x + 4}{6x - 5} \right).$$

Rešitev: (a) Limito bomo izračunali tako, da bomo števec in imenovalec delili z x^2 .

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{3x^2 + 2x + 2}{\sqrt{x^4 + 3x^2 + 1}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{3 + \frac{2}{x} + \frac{2}{x^2}}{\sqrt{1 + \frac{3}{x^2} + \frac{1}{x^4}}} = 3.$$

(b) Z delno racionalizacijo bomo razliko korenov pretvorili v vsoto korenov.

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow \infty} (\sqrt{x^2 + x} - \sqrt{x^2 - x}) &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{(\sqrt{x^2 + x} - \sqrt{x^2 - x})(\sqrt{x^2 + x} + \sqrt{x^2 - x})}{\sqrt{x^2 + x} + \sqrt{x^2 - x}}, \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x^2 + x - (x^2 - x)}{\sqrt{x^2 + x} + \sqrt{x^2 - x}}, \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{2x}{\sqrt{x^2 + x} + \sqrt{x^2 - x}}, \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{2}{\sqrt{1 + \frac{1}{x}} + \sqrt{1 - \frac{1}{x}}}, \\ &= 1. \end{aligned}$$

(c) Sedaj bomo uporabili pravilo, ki pravi, da limite komutirajo z zveznimi funkcijami. To pomeni, da lahko korene, logaritme, sinuse itd. damo pred limito.

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \log_2 \left(\frac{6x + 4}{6x - 5} \right) = \log_2 \left(\lim_{x \rightarrow \infty} \left(\frac{6x + 4}{6x - 5} \right) \right) = \log_2 \left(\lim_{x \rightarrow \infty} \left(\frac{6 + \frac{4}{x}}{6 - \frac{5}{x}} \right) \right) = \log_2 1 = 0.$$

□

(7) Izračunaj linearne asimptote danih funkcij:

(a) $f(x) = \frac{x^2 + x + 2}{x - 1},$

(b) $f(x) = \frac{x^3 - x + 1}{x^2 + 2},$

(c) $f(x) = \sqrt{x^2 + x}.$

Rešitev: Premica $y = kx + n$ je linearna asimptota funkcije f pri $x \rightarrow \infty$, če je

$$\lim_{x \rightarrow \infty} (f(x) - (kx + n)) = 0.$$

Analogno definiramo tudi asimptote pri $x \rightarrow -\infty$.

Če ima funkcija f linearno asimptoto, lahko koeficienta k in n izračunamo z limitama:

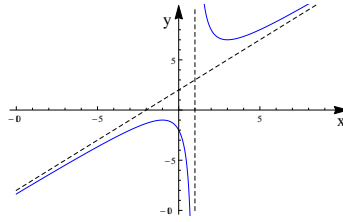
$$\begin{aligned} k &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{f(x)}{x}, \\ n &= \lim_{x \rightarrow \infty} (f(x) - kx). \end{aligned}$$

V primeru, ko je f racionalna funkcija, pa linearna asimptota ustreza kvocientu števca in imenovalca.

(a) Če zdelimo števec in imenovalec racionalne funkcije $f(x) = \frac{x^2 + x + 2}{x - 1}$, dobimo

$$(x^2 + x + 2) : (x - 1) = x + 2 \quad \text{ostanek} = 4.$$

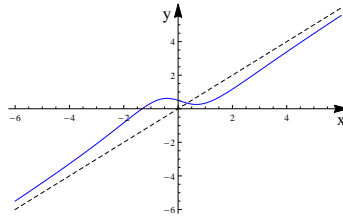
Asimptota funkcije f je torej premica $y = x + 2$.

(b) Če zdelimo števec in imenovalce racionalne funkcije $f(x) = \frac{x^3 - x + 1}{x^2 + 2}$, dobimo

$$(x^3 - x + 1) : (x^2 + 2) = x \quad \text{ostanek} = -3x + 1.$$

Asimptota funkcije f je premica $y = x$.

(c) Najprej izračunajmo asimptoto, ko gre $x \rightarrow \infty$:

$$k_+ = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{x^2 + x}}{x} = \lim_{x \rightarrow \infty} \sqrt{1 + \frac{1}{x}} = 1,$$

$$n_+ = \lim_{x \rightarrow \infty} (\sqrt{x^2 + x} - x) = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{(\sqrt{x^2 + x} - x)(\sqrt{x^2 + x} + x)}{(\sqrt{x^2 + x} + x)} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x}{\sqrt{x^2 + x} + x} = \frac{1}{2}.$$

Od tod sledi, da ima funkcija f pri $x \rightarrow \infty$ linearno asimptoto

$$y_+ = x + \frac{1}{2}.$$

Ko gre $x \rightarrow -\infty$, pa dobimo:

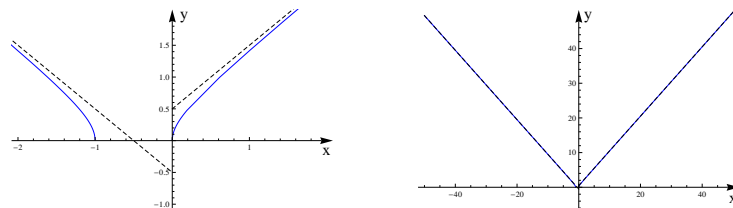
$$k_- = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{\sqrt{x^2 + x}}{x} = \lim_{x \rightarrow -\infty} -\sqrt{1 + \frac{1}{x}} = -1,$$

$$n_- = \lim_{x \rightarrow -\infty} (\sqrt{x^2 + x} + x) = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{(\sqrt{x^2 + x} + x)(\sqrt{x^2 + x} - x)}{(\sqrt{x^2 + x} - x)} = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{x}{\sqrt{x^2 + x} - x} = -\frac{1}{2},$$

kar pomeni, da je asimptota pri $x \rightarrow -\infty$ premica

$$y_- = -x - \frac{1}{2}.$$

Vidimo, da ima funkcija f dve različni linearni asimptoti.

□

(8) Podana je funkcija

$$f(x) = \begin{cases} x^2 & ; x \geq 0, \\ \frac{1}{2}x + a & ; x < 0. \end{cases}$$

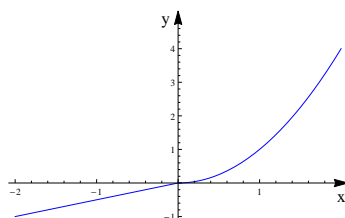
Določi število a tako, da bo funkcija f zvezna v točki $x = 0$ in nato skiciraj njen graf.

Rešitev: Funkcija f je definirana z dvema predpisoma, in sicer s predpisom $f_1(x) = \frac{1}{2}x + a$ za $x < 0$ in s predpisom $f(x) = x^2$ za $x \geq 0$. V točki $x = 0$ bo zvezna natanko takrat, ko bosta oba predpisa imela isto limito v tej točki. Limiti obeh predpisov sta:

$$\lim_{x \rightarrow 0} f_1(x) = \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{1}{2}x + a \right) = a,$$

$$\lim_{x \rightarrow 0} f_2(x) = \lim_{x \rightarrow 0} x^2 = 0.$$

Če hočemo, da bo f zvezna funkcija, mora biti $a = 0$. Graf funkcije f je zlepek premice in kvadratne parabole.

□

(9) Definirajmo funkciji

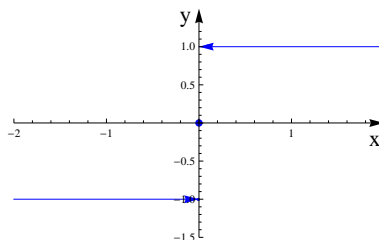
$$f(x) = \begin{cases} \frac{x}{|x|} & ; x \neq 0, \\ 0 & ; x = 0. \end{cases}$$

in $g(x) = x^3 - x$. Skiciraj grafe funkcij f , g , $f \circ g$ in $g \circ f$ ter obravnavaj njihovo zveznost.

Rešitev: Funkcijo f lahko zapišemo tudi v obliki

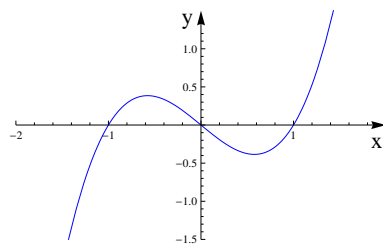
$$f(x) = \begin{cases} 1 & ; x > 0, \\ 0 & ; x = 0, \\ -1 & ; x < 0. \end{cases}$$

Funkcija f je lokalno konstantna in zvezna povsod razen v točki $x = 0$.

Poglejmo še graf zvezne funkcije $g(x) = x^3 - x = x(x - 1)(x + 1)$.

Za kompozitum $g \circ f$ velja

$$g(f(x)) = \begin{cases} g(1) & ; x > 0, \\ g(0) & ; x = 0, \\ g(-1) & ; x < 0, \end{cases}$$

od koder sledi, da je $g(f(x)) = 0$ za vsak $x \in \mathbb{R}$, kar pomeni, da je $g \circ f$ zvezna funkcija.

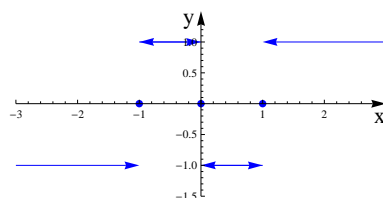
Za funkcijo $f \circ g$ pa imamo

$$f(g(x)) = \begin{cases} 1 & ; g(x) > 0, \\ 0 & ; g(x) = 0, \\ -1 & ; g(x) < 0, \end{cases}$$

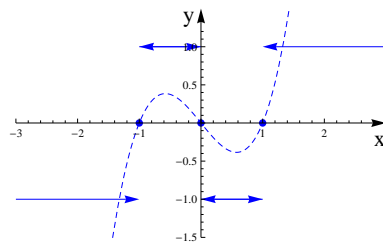
oziroma

$$f(g(x)) = \begin{cases} 1 & ; -1 < x < 0 \text{ ali } x > 1, \\ 0 & ; x \in \{-1, 0, 1\}, \\ -1 & ; x < -1 \text{ ali } 0 < x < 1. \end{cases}$$

Funkcija $f \circ g$ je zvezna na $\mathbb{R} \setminus \{-1, 0, 1\}$.

Opomba: Za poljubno funkcijo h nam funkcija $f \circ h$ pove, kje je h pozitivna oziroma negativna, ničle funkcije $f \circ h$ pa ustrezajo ničlam funkcije h .

□

(10) S pomočjo metode bisekcije poišči ničli danih polinomov na eno decimalno natančno:

(a) $p(x) = x^3 + 3x - 1$,

(b) $p(x) = x^3 + 3x^2 + 10x - 5$.

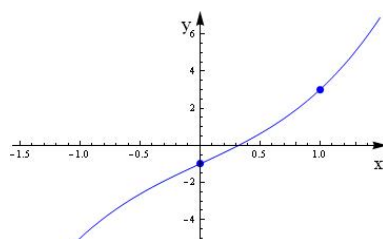
Rešitev: Poznamo metode, s pomočjo katerih lahko rešujemo polinomske, trigonometrične, eksponentne in druge enačbe. V kolikor te metode delujejo, lahko najdemo natančne rešitve enačb. Če točne rešitve ne znamo najti, pa lahko približno rešitev poiščemo z metodo bisekcije.

Pri metodi bisekcije uporabljamo naslednji algoritem:

- izberemo željeno natančnost,
- enačbo zapišemo v obliki $f(x) = 0$,
- izberemo začetni interval, ki vsebuje ničlo,
- na vsakem koraku razdelimo interval na dva dela in izberemo tistega, ki vsebuje ničlo,
- postopek ponavljamo, dokler ne dosežemo željene natančnosti.

Delovanje metode temelji na dejstvu, da je graf zvezne funkcije neprekinjen. Če ima torej funkcija v enem krajišču intervala negativno vrednost, v drugem pa pozitivno vrednost, mora imeti nekje na intervalu ničlo.

(a) Najprej poiščimo ničlo polinoma $p(x) = x^3 + 3x - 1$. Če pogledamo graf polinoma p , vidimo, da je $p(0) = -1$ in $p(1) = 3$, od koder sledi, da je nekje na intervalu $[0, 1]$ ničla polinoma p .

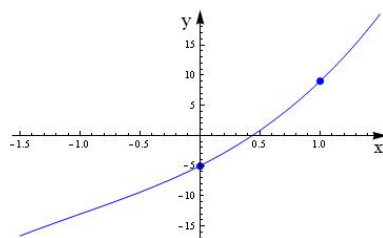

Začeli bomo torej z intervalom $[0, 1]$. Sedaj bomo postopoma ta interval razpolavljali (v okviru naše natančnosti), dokler ne bomo dobili dovolj majhnega intervala, ki vsebuje ničlo.

- $p(0.5) = 0.625$, zato bo ničla na intervalu $[0, 0.5]$,
- $p(0.3) = -0.073$, zato bo ničla na intervalu $[0.3, 0.5]$,
- $p(0.4) = 0.264$, zato bo ničla na intervalu $[0.3, 0.4]$.

Velja še $p(0.35) = 0.09$, zato je približek za ničlo polinoma p število $x = 0.3$. Če bi hoteli dobiti bolj natančen približek, bi morali izvesti še nekaj korakov bisekcije. Boljši približek je $x = 0.3222$.

(b) Sedaj iščemo ničlo polinoma $p(x) = x^3 + 3x^2 + 10x - 5$.

Začeli bomo z intervalom $[0, 1]$. Velja $p(0) = -5$ in $p(1) = 9$. Nadalje je

· $p(0.5) = 0.875$, zato bo ničla na intervalu $[0, 0.5]$,

· $p(0.3) = -1.703$, zato bo ničla na intervalu $[0.3, 0.5]$,

· $p(0.4) = -0.456$, zato bo ničla na intervalu $[0.4, 0.5]$.

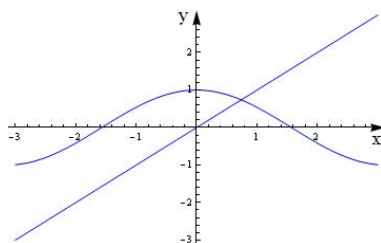
Ker je $p(0.45) = 0.199$, lahko vzamemo približek za ničlo $x = 0.4$. Boljši približek za ničlo je $x = 0.4350$. $\square$

(11) S pomočjo metode bisekcije reši dani enačbi na eno decimalno natančno:

(a) $\cos x = x$,

(b) $e^x = x^2$.

Rešitev: (a) Poskusimo sedaj rešiti enačbo $\cos x = x$. Z grafa je razvidno, da bo rešitev nekje na intervalu $[0, 1]$.

Da bi lahko uporabili metodo bisekcije, enačbo najprej prepisimo v obliko $x - \cos x = 0$ in definirajmo funkcijo $f(x) = x - \cos x$. Velja $f(0) = -1$ in $f(1) = 0.46$, zato bomo začeli z intervalom $[0, 1]$.

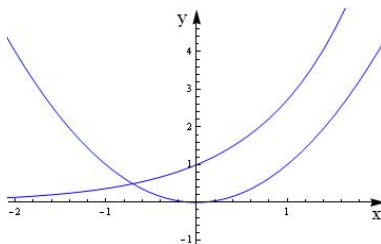
· $f(0.5) = -0.37$, zato bo ničla na intervalu $[0.5, 1]$,

· $f(0.7) = -0.064$, zato bo ničla na intervalu $[0.7, 1]$,

· $f(0.8) = 0.103$, zato bo ničla na intervalu $[0.7, 0.8]$.

Ker je $f(0.75) = 0.018$, bomo za približek za ničlo vzeli $x = 0.7$. Bolj natančen približek za ničlo je $x = 0.7391$.

(b) Sedaj rešujemo enačbo $e^x = x^2$. Z grafa je razvidno, da bo rešitev na intervalu $[-1, 0]$.

Definirajmo funkcijo $f(x) = e^x - x^2$. Potem je $f(0) = 1$ in $f(-1) = -0.632$, zato bomo začeli z intervalom $[-1, 0]$.

· $f(-0.5) = 0.356$, zato bo ničla na intervalu $[-1, -0.5]$,

· $f(-0.7) = 0.006$, zato bo ničla na intervalu $[-1, -0.7]$,

· $f(-0.8) = -0.190$, zato bo ničla na intervalu $[-0.8, -0.7]$.

Ker je $f(-0.75) = -0.09$, je približek za ničlo $x = -0.7$. Boljši približek je $x = -0.7035$. $\square$